

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

อนาคตของประเทศไทยขึ้นอยู่กับเด็กและเยาวชนในวันนี้ เพราะในโลกยุคใหม่ การแข่งขันขึ้นอยู่กับความรู้ความสามารถของคนในชาติ โดยเฉพาะเศรษฐกิจที่ใช้ความรู้เป็นฐาน ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องปฏิรูปการเรียนรู้โดยเร็วที่สุด เพื่อเสริมสร้างศักยภาพของเยาวชนให้สามารถคิดเป็น ทำเป็น มีคุณธรรมและค่านิยมที่ดีงามและรักการหาความรู้อย่างต่อเนื่อง สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติในฐานะหน่วยงานกลางในด้านนโยบายการศึกษาของชาติได้จัดทำแนวความคิดเรื่อง “การปฏิรูปการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด” ให้ทุกคนและทุกหน่วยงานให้เข้าใจตรงกัน เพื่อให้การปฏิรูปการเรียนรู้ดำเนินไปในทิศทางเดียวกัน ยุทธศาสตร์การปฏิรูปการเรียนรู้เน้นการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นรูปแบบของการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามแนวทางการปฏิรูปการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543 : 8)

ปัจจุบันเด็กไทยมีความสามารถทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ไม่ค่อยเทียบเท่ากับชาติอื่น ๆ การทำแบบทดสอบเชิงคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์หรือการคำนวณผลที่ออกมาไม่ค่อยน่าพอใจ หากวิเคราะห์แล้วอาจจะพบว่าสาเหตุปัจจัยหลายด้านได้แก่ กระบวนการเรียนการสอนต่อการทำให้เด็กชอบเรียนวิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ สื่อการเรียนการสอนมีน้อย การประเมินผลใช้ข้อสอบประเมินเป็นหลัก การสอนแบบท่องจำและการขาดการบูรณาการจากสภาพปัญหาดังกล่าวการจัดการจัดกิจกรรมโดยใช้โครงงานเป็นรูปแบบการสอนวิธีหนึ่งที่นักเรียนเป็นผู้ศึกษาค้นคว้าและลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง โดยอาศัยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ภายใต้คำแนะนำปรึกษาและดูแลของครูหรืออาจารย์ที่ปรึกษาโดยอาจใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ต่าง ๆ ช่วยในการศึกษา เพื่อให้การศึกษาค้นคว้านั้นบรรลุตามวัตถุประสงค์ มีผลการพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ การเสริมสร้างเจตคติทางวิทยาศาสตร์และทำให้ผู้เรียนมีความพึงพอใจ กระตือรือร้นในการเรียนให้ความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรมเป็นอย่างดี (กรมวิชาการ, 2543 : 28) สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2540 : 5 – 7) ได้กำหนดนโยบายในการปฏิรูปการศึกษา คือ ปรับปรุงหลักสูตร เน้นเป็นกรณีพิเศษในเรื่องพื้นฐานทางภาษา ทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ คุณธรรมจริยธรรมและประชาธิปไตย เพื่อให้เด็กนักเรียนมีพื้นฐาน

การเรียนรู้ในโลกของความเป็นจริงและโลกแห่งอนาคต การจัดการศึกษาให้นักเรียนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพในระดับมาตรฐานสากลทันสมัยและทันเหตุการณ์ และเร่งการปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอน ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เต็มตามศักยภาพได้ลงมือปฏิบัติจริง กิจกรรมการเรียนการสอนแบบโครงการจึงนับว่าเป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่ครูจะต้องนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนและเพื่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติโดยพัฒนารูปแบบและนวัตกรรมการสอนรวมทั้งสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ การพัฒนาเทคโนโลยีสื่อการเรียนการสอนรวมทั้งพัฒนาห้องสมุดและระบบวิทยบริการที่มีประสิทธิภาพมีการวัดผลและประเมินผลทางการศึกษาที่เน้นผลผลิต คือ คุณภาพของนักเรียนตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร การปฏิรูปการศึกษาทั้ง 4 ด้าน คือ การปฏิรูปโรงเรียน การปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา การปฏิรูประบบบริหารการศึกษา การปฏิรูปหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนซึ่งเน้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากแหล่งการเรียนรู้ นักเรียนได้คิด ได้ทำ ได้ลงมือปฏิบัติจริง โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ

สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม (2544 : 1) ได้กำหนดวิสัยทัศน์ นโยบายและจุดเน้นการพัฒนาการศึกษา ประจำปีการศึกษา 2544 ว่าสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม จะเป็นองค์กรนำในการจัดการศึกษาภาคบังคับและการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อให้ประชากรวัยเรียนของจังหวัดมหาสารคาม ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ มุ่งมั่นที่จะจัดการศึกษาตามพันธกิจ ให้มีคุณภาพได้มาตรฐาน โดยพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี เป็นคนเก่ง มีความสุข มีความเป็นไทยและอยู่ในสังคมโลกได้อย่างมีศักดิ์ศรี ทุกโรงเรียนในสังกัดต้องสร้างความตระหนัก ปลุกฝังจิตสำนึกพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ให้นักเรียนมีคุณธรรมจริยธรรมตามหลักธรรมของศาสนา มีจิตสำนึกที่ดีต่อการเมืองและการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข โรงเรียนต้องเร่งรัดพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อให้นักเรียนทุกชั้น มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานกำหนด จากข้อมูลด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพบว่านักเรียนส่วนใหญ่มีความรู้ความสามารถในเรื่องของความรู้ความจำ แต่ขาดทักษะในด้านการคิด การแก้ปัญหา ดังนั้นเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด จึงให้สถานศึกษาในสังกัดดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ต้องศึกษาเรียนรู้แบบโครงการและสามารถจัดทำโครงการตามความสนใจได้อย่างน้อยคนละ 1 โครงการ

สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอโกสุมพิสัย (2544 : 3 - 5) ได้รายงานว่าการศึกษาระดับประถมศึกษานับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาขั้นพื้นฐานตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 มาตรา 43 ที่กำหนดให้รัฐจัดบริการการศึกษา

อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ ดังนั้น ทางสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอโกสุมพิสัย ได้ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องตาม รัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ โดยกำหนดจุดเน้นนโยบาย เป้าหมายและมาตรการการดำเนินการให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ดังกล่าว คือ จัดการศึกษาเน้นให้นักเรียนทุกคนได้รับการพัฒนาทั้งทางกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขเป็นไปตามมาตรฐานกำหนด ตลอดจนส่งเสริมสนับสนุนให้โรงเรียนปฏิรูปการเรียนรู้ยึดหลักผู้เรียนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ในด้านบุคลากรเน้นการส่งเสริมสนับสนุนการอบรมด้วยตนเอง เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนของครู โดยใช้โครงการ นักเรียนสามารถเรียนรู้โดยใช้โครงการได้ ทั้งนี้หน่วยศึกษานิเทศก์ของสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอโกสุมพิสัย ได้ทำการศึกษาว่า ครูมีปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้โครงการ จากกลุ่มตัวอย่างครูในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอโกสุมพิสัย จำนวน 183 คน พบว่า ครูผู้สอนมีปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้โครงการเป็นลำดับแรก

จากสภาพปัญหาและเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษา ชั้นพื้นฐานในอำเภอโกสุมพิสัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ จึงมีความสนใจและต้องการที่จะศึกษาปัญหาการใช้โครงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างครู ตามแนวทางปฏิรูปการศึกษา เพื่อให้คนไทยพัฒนาเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาการใช้โครงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างครูในสถานศึกษา ชั้นพื้นฐานในอำเภอโกสุมพิสัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับปัญหาการใช้โครงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างครูในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานในอำเภอโกสุมพิสัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1

สมมุติฐานของการวิจัย

ครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอโกสุมพิสัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ที่มีอายุราชการต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการใช้โครงงานจัดกิจกรรมการเรียนรู้แตกต่างกัน

กรอบแนวคิด

การศึกษาปัญหาการใช้โครงงานจัดกิจกรรมเรียนรู้ของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอโกสุมพิสัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดของ สكريเวน (1973 : 3) มาเป็นแนวทางในการศึกษาครั้งนี้ จำนวน 3 ด้านดังนี้

1. ด้านการจัดทำโครงงาน
2. ด้านการดำเนินการใช้โครงงาน
3. ด้านการนิเทศ ติดตาม และประเมินผล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอำเภอโกสุมพิสัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ปีการศึกษา 2546 จำนวน 851 คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอำเภอโกสุมพิสัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 จำนวน 265 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง Krejcie และ Morgan (บุญชม ศรีสะอาด. 2535 : 40) และใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling)
3. ตัวแปรที่ศึกษา
  - 3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ อายุราชการของครู จำแนกเป็น
    - 3.1.1 ครูที่มีอายุราชการต่ำกว่า 10 ปี
    - 3.1.2 ครูที่มีอายุราชการ 10 ปีขึ้นไป

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ปัญหาการใช้โครงการจัดกิจกรรมเรียนรู้ของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอำเภอโกสุมพิสัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 จำนวน 3 ด้าน คือ ด้านการจัดทำโครงการ ด้านการดำเนินการใช้ โครงการ และด้านนิเทศติดตาม และประเมินผล

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ปัญหาการใช้โครงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง การที่ครูผู้สอนนำวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้โครงการไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียนน้อย เนื่องจากสาเหตุหลายประการ ได้แก่ ครูขาดความรู้ ความเข้าใจและทักษะในการจัดทำโครงการ ขาดงบประมาณสนับสนุน ผู้บริหารโรงเรียนไม่นิเทศติดตามผลการจัดกิจกรรม ครูขาดการวางแผนที่ดีในการทำโครงการ พอสรุปได้เป็น 3 ด้าน คือ ด้านการจัดทำโครงการ ด้านการดำเนินการโครงการ และด้านนิเทศติดตามและประเมินผล
2. ปัญหาด้านการจัดทำโครงการ หมายถึง การที่ครูไม่มีความรู้ ความเข้าใจและทักษะในการจัดทำโครงการ จึงไม่สามารถใช้โครงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้
3. ปัญหาด้านการใช้โครงการ หมายถึง ครูไม่สามารถนำโครงการไปจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เนื่องจากผู้บริหารโรงเรียนไม่สนับสนุนในด้านงบประมาณ
4. ปัญหาด้านนิเทศ ติดตามและประเมินผล หมายถึง ผู้บริหารโรงเรียนไม่ทำการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการใช้โครงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
5. สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง โรงเรียนประถมศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอโกสุมพิสัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ
6. ครู หมายถึง ข้าราชการครูที่ปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอโกสุมพิสัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ช่วงชั้นที่ 1 , 2
7. ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง ผู้อำนวยการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอโกสุมพิสัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา ปรับปรุงประสิทธิภาพ การจัดกิจกรรมเรียนรู้โดยใช้โครงงาน สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา
2. เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุง พัฒนากระบวนการการบริหารงานวิชาการ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้วยเทคนิควิธีที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
3. เพื่อใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหา ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้โครงงาน และพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถ ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Rajabhat Mahasarakham University